

moja djelatnost druga, što napokon - a to važi i za kapitalista - uopće vlada neljudska sila.

Odredjenje nedjelatnog rasipnog bogatstva, koje se koristi samo za uživanje - gdje se onaj koji uživa manifestira, doduše, s jedne strane samo kao prolazni individuum, koji se isprazno, prijeko mjere iživljava, i koji isto tako zna da je tudji robovski rad, čovjekov krvavi znoj pljen njegove požude, preštavno biće; pri tome se preziranje ljudi pokazuje kao objest, kao rasipanje onoga što bi moglo produžiti stotinu ljudskih života, a djelimično kao besramna iluzija da njegovo neobuzdano rasipništvo i nestalna neproduktivna potrošnja uvjetuju rad, a time i uzdržavanje drugoga - a ostvarenje čovjekovih suštinskih snaga vidi samo u ozbiljenju svoje ludosti, svoga hira i samovoljnih bizarnih ideja - to bogatstvo, koje, s druge strane, poznaje bogatstvo samo kao čisto sredstvo i kao stvar koja je vrijedna samo uništenja, koje je, dakle, istovremeno njegov rob i gospodar, istovremeno velikodušno i podlo, hirovito, oholo, uobraženo, fino, obrazovano, duhovito, - to bogatstvo još nije iskusilo na sebi bogatstvo kao sasvim tudju silu; ono u njemu vidi, naprotiv, samo svoju vlastitu moć, ne bogatstvo, nego uživanje koje mu se javlja kao poslednji, krajnji cilj.

[60]... i sjajnoj, osjetilnim prividom zasljepljenoj iluziji o suštini bogatstva, suprostavljajući se radni, trijezni, ekonomični, prozaični, o suštini bogatstva obavješteni industrijalac i stvarajući pohlepi rasipnika za uživanjem veći opseg, laskajući mu svojim proizvodima - njegovi proizvodi su upravo tako niski komplimentni požudama rasipnika - on na jedino koristan način prisvaja sebi moć koja rasipniku nestaje. Ako se, dakle, industrijsko bogatstvo jalja prije svega kao rezultat rasipnog, fantastičnog bogatstva, onda vlastito kretanje prvoga potiskuje poslednje takodjer i na aktivan način. Naime, pad kamata od novca nužna je konzekvencija i rezultat industrijskog kretanja. Sredstva rentijera rasipnika smanjuju se, dakle, dnevno upravo u obrnutom razmjeru prema umnožavanju sredstava i zamki užitka. Dakle, on mora ili sam potrošiti svoj kapital, dakle propasti, ili samo postati industrijski kapitalist... S druge strane, zemljišna renta se doduše stalno neposredno povećava u toku industrijskog kretanja, ali - to smo već vidjeli - nužno dolazi čas kad zemljoposjed, kao i svaki drugi posjed, mora pasti u kategoriju kapitala koji se reproducira s dobitkom, a to je rezultat istog industrijskog kretanja. Dakle, i rasipan vlastelin mora ili potrošiti svoj kapital, dakle propasti, ili sam postati zakupac svog vlastitog komada zemljišta - agrikulturni industrijalac. Stoga je, prije svega, smanjene kamate od novca - što Prudon smatra ukidanjem kapitala i tendencijom